

Висновки. Отже, формування етнолінгводидактичної культури майбутнього філолога повинно насамперед здійснюватися на прикладі художніх текстів, які містять культурні концепти. Це допоможе підготувати студента, здатного реалізувати себе в мовленнєвій діяльності, педагога, здатного усвідомлювати виражальні засоби мовлення, учителя, який шанує культуру свого народу. Для формування українознавчого образу саме такого фахівця викладач лінгвістичних дисциплін у вищій школі повинен розробити інноваційний навчально-методичний супровід лінгвістичних дисциплін, який спрямований на формування етнолінгводидактичної культури майбутніх учителів української мови та літератури.

Література

1. Бондаренко Н. Проблеми словникової роботи на уроках української мови та шляхи їх розв'язання / Н. Бондаренко // Українська мова і література в школі. – 2005. – № 8. – С. 10–13.
2. Пентилюк М. І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики : збірник статей / М. І. Пентилюк. – К. : Ленвіт, 2011. – 256 с.
3. <http://www.mova.dn.ua>
4. <http://www.mova.info>

Грицан Г.Л.,
учитель української мови та літератури, спеціаліст
вищої кваліфікаційної категорії, «учитель-методист»,
Бердянська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 16
з поглибленим вивченням іноземних мов

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІНТЕГРАЦІЇ

Актуальна модель освіти сьогодні розробляється на засадах компетентнісно-інтегративного підходу, що поєднує в собі соціальний, філософський, психологічний та педагогічний підходи до розвитку творчої особистості. На необхідності впровадження такого підходу наголошував ще відомий дидакт Я.А.Коменський, який зазначав, що “всі знання, виростають з одного коріння – навколишньої дійсності, мають між собою зв'язки, а тому повинні вивчатися у зв'язках” [2, 26]. І сьогодні ґрунтовні висновки під час навчання дитина може зробити лише тоді, коли узгодить фундаментальні знання з різних галузей. Тож у сучасному освітньому процесі, утілення ідеї об'єднання в межах одного предмету кількох підходів та поглядів на одну й ту саму тему, однакові поняття, процес, явище є нагальною потребою. Новий зміст навчання шкільних предметів, ураховуючи наскрізні лінії програм, має яскраво виражений інтегративний характер. А навчання мови й мовлення становить єдиний процес, підпорядкований кінцевій меті шкільного курсу рідної мови –

формування національно свідомої мовної особистості, яка володіє уміннями використовувати мовні засоби відповідно до мети та умов спілкування. До того ж, використання інтегративного підходу допомагає створювати умови для активізації розумової та пошукової діяльності учнів, сприяє цілісному сприйняттю, розвитку креативності, зацікавленості в отриманні знань. Інтегрований освітній процес повинен конструюватися за принципами доступності, науковості, послідовності, системності, цілісності, логічності, вертикального тематизму. Деякі вчителі, як-от: *Проселкова О.О.Ковтуненко Л.* – реалізуючи стратегію компетентісно-інтегративного підходу наголошують на необхідності впровадження триступеневого рівня інтеграції: змісту, діяльності, ідей. Зупинимось детальніше на застосуванні інтеграції змісту.

Інтеграція змісту (міжпредметні зв'язки) на уроках української мови є ефективною з огляду на те, що при такому підході мова вивчається не багаторазовим повторенням, а через зіставлення міжпонятійних зв'язків, через порівняння мовленнєвих завдань. У Педагогічному словнику міжпредметні зв'язки характеризуються як “комплексний підхід до формування й засвоєння змісту освіти, що дає можливість здійснювати зв'язки між предметами для поглибленого, всебічного розгляду найважливіших понять, явищ” [1, 210]. Основні види робіт з реалізації міжпредметної інтеграції на уроках мови: тренувальні вправи, діалогічне мовлення, читання мовчки та аудіювання, твір та переказ, диктанти, комбіновані завдання. Великі можливості для інтегрованого навчання дають духовно близькі предмети – українська література та українська мова. Основні прийоми такої міжпредметності: вивчення мовного матеріалу на основі літературного твору, написання творів-асоціацій за цитатою (наприклад, за афоризмами В.Симоненка, Г.Сковороди), диктант-конструктор, диктант-відтворення, диктанти про письменників та за їхніми творами, проведення уроків словесності. Для останніх, зокрема, можна запропонувати таку тему: “Т.Г.Шевченко «І мертвим, і живим..”. Мовний матеріал: дієслова наказового способу, риторичні звертання, пряме та переносне значення слова, різновиди складного речення”. Повторити дійових осіб вивчених творів на уроці мови можна у вигляді лінгвістичної гри “Заміни синонімом”(завдання: власну назву замінити загальною – *Плюшкін (скнара), Іуда (зрадник), барон Мюнхгаузен (брехун), Ілля Муромець (богатыр), Геркулес (силач)*)).

Предметна інтеграція української мови з іншими науками може знаходити широке виявлення в роботі вчителя в інтегрованих уроках, укладанні міжпредметних словників, наприклад, “Словник несправжніх друзів перекладача” (компаративний україно-англійський аналіз омонімічних лексем), термінологічний словник-довідник з образотворчого мистецтва.

Продуктивною при викладанні української літератури є міждисциплінарна інтеграція, що виявляється у зв'язках з історією, народознавством, психологією, математикою. Ступінь залучення відомостей із різних наук варіюється від “вкраплення епізодичних одиниць (повідомлень, ілюстрацій, довідок) до порівняльного аналізу кількох явищ” [3, 24]. Так матеріал з історії та

народознавства може слугувати джерелом для написання власних висловлювань, складання діалогів на історичну тематику, творчих завдань з теми “Лексикологія. Активна та пасивна лексика”, різних диктантів, зокрема, словниково-смыслового, народознавчого (Завдання: укажіть спосіб творення прикметників, визначте словотворчі засоби: *барвінкові обряди, бабина каша, весільна обрядовість, конний суд*).

Розвитку ініціативності та підприємливості, виробленню вміння використовувати комунікативні стратегії для формулювання власних пропозицій допомагають елементи таких наук, як математика та менеджмент. З цією метою на уроках мови можна використати лінгво-математичні диктанти “Мовна арифметика”, математично-лігвістичні загадки, інтерактивний прийом “Реклама”, під час якого учні, об’єднуючись у пари, створюють рекламний проект за твором, що вивчають. Вони самостійно визначають адресата, мету, вид свого продукту, добирають ілюстративні та анімаційні засоби.

Тісний зв’язок існує між українською мовою та біологією, екологією, що передбачено й однією зі змістових ліній навчальної програми з мови – “Екологічна безпека та сталий розвиток”. Він може бути реалізований, наприклад, через самодиктанти (завдання: у формі називних речень складіть режим свого вихідного дня. Підкресліть слова іншомовного походження, які ви використали), інтерактивну вправу “Ерудит-клуб”. Матеріал з біології ефективно використовувати під час виконання інтерактивних вправ з теми “Числівник”.

Цікавими є міжмистецькі аналогії при вивченні української мови з живописом, музикою, скульптурою, архітектурою, театром. Уроки з використанням зазначених аналогій мають великий естетичний вплив, сприяють розвитку емпатії, можуть стати джерелом справжнього мистецького відкриття. Міжмистецький потенціал варто використовувати під час вивчення тем “Стилістика”, “Лексикологія”, при розробці тем із перевірки діалогічного мовлення, доборі нестандартних завдань. Наприклад, гра “Хто більше?” (завдання: за поданими фото проліска I варіант записує якомога більше назв кольорів, відтінків, яких бачить на фото, II варіант записує назви кольорів, відтінків, яких немає на цих фото, але які можна було б використати. Пояснити правопис складних прикметників).

Підсумовуючи вищесказане, необхідно зазначити, що реалізація інтеграції змісту навчання сприяє формуванню конкурентноспроможної особистості, урізноманітненню методів та організаційних форм навчання для посилення інтересу учнів до знань, активізації мислення і, зрештою, підвищення результативності всього освітнього процесу.

Література

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К. : Либідь, 1997. – 376 с.
2. Коменский Я. А. Мир чувственных вещей в картинках.- Изд.2-е / Под ред. и со вст. проф. А.А. Красновского. – М. : Учпедгиз, 1957. – 351 с.

З. Косенко Н. Вчити розуміти красу і поважати кожну особистість (Учительські роздуми про міжпредметні зв'язки при вивченні української словесності за новими програмами) // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2005. – №5.

Гришко С.С.,
учениця,
Бердянська спеціалізована школа І–ІІІ ступенів № 16
з поглибленим вивченням іноземних мов
Наукові керівники – **Грицан Г.Л., Ньюкало О.В.**

ОЗНАКИ ЕПІСТОЛЯРНОГО СТИЛЮ У ФРОНТОВИХ ЛИСТАХ В.А. ЛІСНЯКА

У сучасній українській мові виділяють такі основні стилі: науковий, офіційно-діловий, публіцистичний, художній, розмовний, конфесійний. А в деяких з них – ще й різновиди [1, 21].

Окремі науковці до основного переліку додають ще й епістолярний. У лінгвістиці немає одностайного погляду щодо терміна “епістолярний стиль”. Так, в академічних підручниках І.П.Ющука, О.Б.Олійник, Г.О.Козачук, М.І.Пентилюк, І.Г.Чередниченка, О.Д.Пономаріва цей стиль не розглядається як самостійний. Деякі стилісти трактують епістолярний стиль як писемний різновид усно-розмовного. Такої думки, наприклад, дотримується С.Антоненко, співвідносячи лист, що є жанром епістолярного стилю, з розмовним стилем, умотивовуючи це вживанням в листах розмовної лексики й фразеології, синтаксису, який притаманний усному розмовному мовленню. Натомість літературний критик М.Коцюбинська вважає, що твори епістолярного жанру можуть бути включені до власне публіцистичного підстилю [2]. Цікавою є точка зору В. Наєра, котрий вважає епістолярне мовлення міжстильовим явищем і стверджує, що епістолярна форма писемного мовлення наявна в усіх стилях мови, зокрема зазначаючи, що “... епістолярні тексти в мовному плані відповідають вимогам цих стилів, а в структурно-композиційному – зберігають властиву їм сталу форму”. За ним, “листи, які стоять поза будь-яким функціональним стилем, підпорядковуються в цілому одній інваріантній композиційній моделі і, таким чином, об’єднуються в єдиній формі мовленнєвої варіативності, яка є специфічною ознакою епістолярного жанру” [3, 45].

Детально дослідили епістолярний стиль такі науковці: Л.І.Мацько, С.О.Караман, О.В.Караман, О.М.Авраменко, В.Ф.Чукіна. Вони наполягають на тому, що епістолярний стиль має право на існування, аргументуючи такий підхід тим, що в листах можна виділити мету, ознаки, сферу використання, тематику і зміст, жанри реалізації, мовні засоби.